

BİLİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. TEVFİK ÖZLÜ

KORONAVİRUS İLE İLGİLİ RADYO TRAFİK'E ÖNEMLİ AÇIKLAMALARDA BULUNDU

Kovid - 19 salgını ülkemizde ve dünyada yayılmaya devam ediyor. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de her gün yeni tip koronavirüse bağlı can kayıpları artarken salgının önüne geçilebilmesi adına her gün yeni önlemler alınıyor.

Türkiye'de Kovid - 19 pandemisi ile mücadelede en önemli topluluk ise Sağlık Bakanlığı Koronavirüs Bilim Kurulu. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın başkanlık ettiği danışma kurulu, alanında uzman tıp bilimcilerinden oluşuyor. Bu kuruldaki önemli isimlerden biri de Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden Göğüs Hastalıkları Uzmanı Prof. Dr. Tevfik Özlü. Özlü, bir yandan koronavirüsle bir doktor, bir bilim insanı olarak mücadelesine devam ederken bir yandan da olabildiğince halkı bilgilendirmeye çalışıyor. Bu kapsamda da bugün Radyo Trafik ortak yayınında Kovid - 19 salgını ile ilgili sorularımızı yanıtladı.

"AMACIMIZ ALINAN TEDBİRLERLE AVRUPA'DAKİ GİBİ OLAYIN KONTROLDEN ÇIKMASINI ENGELLEMEK"

Koronavirüs Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Tevfik Özlü salgının hala ciddi oranda ülkeleri zorladığını söylüyor. Özlü, "Çin biraz bu işi, yangını söndürmüşe benziyor. Onun dışında Almanya'da yangın devam ediyor ama hasar çok daha az, onlar daha kontrollü bu süreci götürüyorlar. Güney Kore gibi, Singapur gibi ülkelerde de yine bu süreç az hasarla atlatılabildi." derken Avrupa ve ABD'de ise sürecin çok daha hasarlı olduğunu anlatıyor:

"Genel olarak Avrupa'ya bakıldığında İtalya başta olmak üzere İspanya, Fransa, İngiltere gibi ülkelerde hatta ABD'de sürecin çok hasarlı geçtiğini ve yangın yerine döndüğünü söyleyebiliriz."

Türkiye'de ise salgın sürecinin çevre ülkelerle karşılaştırıldığında nispeten daha kontrollü gibi görüldüğünü söyleyen Prof. Dr. Özlü şöyle devam ediyor:

"Türkiye çevredeki bu ülkelerle karşılaştırıldığında nispeten daha sakin ve daha kontrollü gibi görünüyor şu an itibarıyla. Tabi geç de olsa biz de arkadan olayı takip ediyoruz. Şimdi bütün amacımız bu alınan tedbirlerle Avrupa'daki gibi olayın kontrolden çıkmasını engellemek. Çünkü şu an itibarıyla hastalarımızı yönetebiliyoruz, hiçbir hastamız açıkta değil ama tabi hasta sayıları çok artarsa süreç kontrolden çıkabilir, onun için bu kısıtlamaların olumlu olarak sürece etki etmesini umuyoruz. İnşallah önümüzdeki günlerde vaka sayılarımızdaki artış ve kaybettiğimiz hastalarımız olmaz ve daha sağlıklı günlere hep birlikte evriliriz."

"İYİLEŞENLERDE BAZEN KALICI HASARLAR OLABİLİYOR"

Prof. Dr. Tevfik Özlü genç ve kronik bir rahatsızlığı olmayanların hastalığı daha hafif atlatabildiğini söylüyor. Ancak iyileşenlerde kalıcı hasarlar kalabildiğine de dikkati çekiyor:

"Şimdi tabii ki bu virüse yakalanan kişilerin büyük çoğunluğu özellikle genç ve kronik bir rahatsızlığı yoksa hafif olarak ayakta atlatabiliyor, bir hasar oluşmuyor. Hastaneye yatan olguların da %15 kadarı yine tedavi ile iyileşiyor ve bir hasar oluşmadan evine sağlıklı olarak dönüyor. Ama %5 - %6 kadar kritik hastamız var, onlarda maalesef olay o kadar iyi seyretmiyor. Ölümler daha çok bu %5'lik gruptan çıkıyor ve maalesef iyileşenlerde de bazen kalıcı hasarlar olabiliyor. Ama bu virüsle mücadelede en önemli konu aslında bu virüse bulaşmamak, yakalanmamak... En güvenli olan bu. En çok odaklanılması gereken de bu konuda bulaşmaması için neler yapılması gerektiği."

DIŞARI ÇIKMAK ZORUNDA KALANLAR İÇİN ÖNERİLER

Türkiye'de Kovid - 19 salgını ile mücadele için birçok önlem alındı. Belli yaş gruplarına sokağa çıkma kısıtlaması getirilirken bazı noktalar ise giriş - çıkışlara kapatıldı ya da karantinaya alındı. Sosyal izolasyonun salgınla mücadelede en kritik başlık olduğu biliniyor. Ancak ülkemizde hala çokça vatandaş başta iş sebebiyle dışarı çıkmak zorunda. Prof. Dr. Tefik Özlü de dışarı çıkmak zorunda olanlara şu önerilerde bulunuyor:

"Öncelikle yapılması gereken evden sadece zorunlu durumlar için çıksınlar, zorunlu durum olmadığı sürece çıkmasınlar. İş için, görev için, ihtiyaç için çıksınlar tabii ama onun dışında keyfi çıkmasınlar. Birincisi bu. İkincisi; bu çıktıkları süre içerisinde diğer insanlarla yakın mesafeye gelmemeye çalışsınlar, 1 - 2 metrelik mesafeyi mutlaka ve mutlaka korumaya çalışsınlar. Yani bu 1 - 2 metrelik mesafe bulaşmayı %100 değil ama büyük oranda engellemek için yeterli, güvenli bir mesafe. Ve mutlaka ve mutlaka eğer diğer insanlarla bu 1 - 2 metrelik mesafeyi koruyamayacak bir ilişki kurmaları gerekiyorsa ki olabilir iş icabı. O zaman hem kendileri hem de karşıdaki kişinin maske takması için dikkatli olsunlar, karşıdaki kişiyi de uyarınsınlar. Eğer maske takmıyorsa; 'Lütfen ağzını kapat, burnunu kapat!', o anda maske olmayabilir ama bir kaşkol ya da eşarp ya da bir bez parçası ya da kağıt mendille ağızlarını ve burunlarını kapatmalarını istesinler. Kendileri de mutlaka maske kullansınlar. Çünkü bu, konuşma sırasında bile geçebiliyor, çok kolay bulaşabilen bir virüs, hiç farkına varmadan hemen hastalığı alabilirler. Onun dışında çok önemli, başkalarının dokunabileceği yüzeylere dokunmamaya çalışsınlar. Herkesin bir şekilde dokunabildiği yerlere dokunmamaya çalışsınlar eğer dokunurlarsa ki - dokunmak zorunda kalabilirler ister istemez - o zaman ellerini suyla ve sabunla mutlaka hemen yıkasınlar, ellerini ağzına, burnuna ve yüzüne götürmemek için gayret etsinler. Papelik yüzeyler, papelik alanlar çok güvenli değil. Herkesin oturup kalktığı restoranlar, benzin istasyonları, umumi tuvaletler, başkalarının kaldığı oteller vesaireler bu açıdan çok dikkat edilmesi gereken alanlar. Bunlarla ilgili yüzeylere dokunduklarında lavabo gibi, batarya gibi, kapı kolu gibi, asansör düğmesi gibi alanlardan elleri kirlenebilir, enfekte olabilir. Ellerini suyla, sabunla yıkasınlar, yıkamadan ellerini gözüne, ağzına, burnuna temas ettirmesinler. Evlerine döndüklerinde hemen banyoya gidip duş alsınlar üstlerindeki elbiselerini çıkartsınlar, yıkaniyorsa yıkasınlar yıkanmıyorsa assınlar balkona ve havalandırsınlar. Aileleriyle, hane halkıyla olan temaslarını bundan sonra yapsınlar, bundan önce kimseye dokunmasınlar.

Eğer evde yaşlı anne, baba, hastalıklı kimse varsa, bağışıklık sistemi zayıf kişiler varsa mümkünse onlarla evlerini ayırmaya çalışsınlar. Çünkü kendileri dışarıdan virüsü alabilir, kendileri hasta da olmayabilir sağlıklı da olabilir ama evdeki kişilere bunu bulaştırma riskleri var, o açıdan kendi yakınlarını korusunlar."

EVDE GÜVENDE MİYİZ?

Virüsten kaçınmak için en önemli kural sosyal mesafe ve zorunda olmadıkça evde kalmak. Peki, evde tamamen güvende olduğumuzu düşünebilir miyiz? Prof. Dr. Tevfik Özlü'nün bu soruya yanıtı şöyle oluyor:

"Eğer evdeyseniz güvendesiniz ama kapıyı açarsanız güvende değilsiniz. Yani kapınızı biri çaldığında... Aile eşrafınızdan, hane halkından bahsetmiyorum, geniş aileden akrabanız, arkadaşınız, komşunuz herhangi sevdiğiniz bir kişi olabilir... Eğer ona kapıyı açarsanız güvende değilsiniz. Çünkü bu virüs size pencereden, bacadan girmez. Bir başka sizi bunu size getirecek. O getiren kişi de en sevdiğiniz, en yakın dostunuz, akrabanız olacak. Uzaktan biri bunu size getirmez.

Ancak kargocu ya da tüp gaz getiren kişi de getirebilir. Onun için kapınızı açmayın, ya da açmak zorundaysanız maske takın. Karşıdaki kişi de maskeli olsun ve aradaki 1 - 2 metre mesafeyi koruyun. Keyfi kimseyi eve almayın, artık o dönem değil. Yani; oturma, arkadaşlarla beraber olma, ev ziyaretleri zamanı değil."

HANGİ AŞAMADA SAĞLIK KURULUŞUNA BAŞVURMALIYIZ?

Yeni tip koronavirüsün yayılma hızı endişe verici düzeyde. Bir anda bu kadar çok vaka ve hasta olması ise sağlık sistemlerini zorluyor. Alınan tedbirlerin ise yayılımın önlenmesine ek olarak sağlık sistemini felç etmeden tüm hastalara bakabilmek adına alındığı biliniyor.

Böyle bir aşamada kendisinde Kovid - 19 semptomları olduğunu düşünen biri nasıl davranmalı? Bir sağlık kuruluşuna başvurmak için neyi, ne kadar beklememiz lazım? Bu sorular bugünlerde birçok vatandaşın aklında önemli bir yer tutuyor. Prof. Dr. Tevfik Özlü bu sorulara şu yanıtı veriyor ve yapılacakları şöyle anlatıyor:

"Şimdi hepimizde zaman zaman ufak tefek sorunlar, şikâyetler olabilir. Bunlar hemen Kovid hastası olduğumuz anlamına gelmez. Ve bu dönemde de her türlü şikâyette hastanelere, sağlık kuruluşlarına gitmek de riskli. Çünkü o anda Kovid olmamış olsanız bile gittiğiniz hastaneden bunu kapma olasılığınız var. O bakımdan haklısınız, neye dikkat etmememiz lazım? Öncelikle Kovid hastalarının hepsinde aşağı yukarı ateş oluyor. Başlangıçta olmasa bile ilerleyen 1 gün, 2 gün içerisinde ateş geliyor. Ateş olması, sadece ateşle olmuyor öksürük çok sık var. Öksürük olması, kuru öksürük rahatsız edici bir öksürüğün olması... Ve tabi sizde bu öksürüğü yapacak önceden bir hastalık yoksa yani yeni başlamışsa bunlar, ateş ve öksürük son 1 - 2 gün öncesinde ortaya çıkmışsa hele hele buna solunum sıkıntısı, nefes alamama gibi şikâyetler de eklenmişse mutlaka ve mutlaka sağlık kurumuna gitmelisiniz. Ama bunların üçünün beraber olması gerekmez. Ateş ve öksürüğün olması başvuru için yeterli. Peki, ateş ve öksürük olmadan olabilir mi? Olabilir. Bazen sadece öksürükle başlayabilir. Ama genel durumunuz iyiye, yüksek ateşiniz yoksa çok rahatsız edici inatçı bir öksürük değilse, solunum

sıkıntınız yoksa yaşınız gençse, altta yatan kronik bir hastalığınız; şeker hastalığı, hipertansiyon, kalp yetmezliği gibi bir hastalığınız yoksa yine de bu durumda evde kalmanız güvenli. Yani hastaneye başvurmakta biraz beklemeniz, yani ateş çıkacak mı diye kendinizi gözetlemeniz güvenli. Çünkü bu grupta genel itibarıyla ağır seyretmiyor ve ayakta atlatılıyor ve herhangi bir tedavi de gerekemeyebiliyor. Ama dediğim gibi ateş ve öksürük hele hele solunum sıkıntısı üçüncü semptom olarak olabilir ya da olmayabilir bu durum varsa ya da siz ileri yaşlıysanız ya da kronik hastalığınız varsa o zaman beklemeden başvurmak daha güvenli."

YAZ AYLARINDA SALGININ BİTECEĞİ YA DA YAVAŞLAYACAĞI NE KADAR GERÇEĞİ YANSITIYOR?

Yeni tip koronavirüsle ilgili gündeme gelen önemli iddialardan biri de virüsün yaz aylarında etkisini yitireceği oldu. Hatta dünyadaki kimi liderler, salgın Avrupa'ya yayılmaya başladığında virüsün yaz aylarında ortadan kalkacağını bile iddia etti. Peki, bu bir ihtimal mi yoksa tamamen uydurma bir söylem mi? Prof. Dr. Özlü bu ihtimalin iki uç arasında bir yerlerde olduğunu söylüyor:

"Bilimsel değil ama asparagas da değil. Bir umut var burada, onu söyleyeyim. İki uç arasında bir yerde bu. Çünkü şunu biliyoruz ki, daha önce tekrarlayan koronavirüs enfeksiyonları insanlarda genelde kış aylarında ortaya çıkar ve yazın biterler. Hep böyle olur, her sene tekrarlanır bunlar. Ama bunlar yeni Kovid değil tabii diğer Koronavirüsler. Yine SARS bu koronavirüse çok benzeyen bir hastalıktı. O da yine yazın gelmesiyle beraber bitti. Dolayısıyla bu koronavirüs için de böyle bir beklenti, böyle bir umut var. Bu tabii sadece hava sıcaklığıyla da ilişkili değil ama sıcak olunca genelde havada güneş de oluyor, güneş aynı zamanda ultraviyole ışığıyla bu virüsün canlılığını, bulaştırıcılığını azaltıyor, yok ediyor kısa bir süre içerisinde. Yine nem önemli, kuru ortamlarda daha çabuk virüs inaktive oluyor. Dolayısıyla yazın gelmesiyle, havaların ısınmasıyla böyle bir beklenti çok da gerçek dışı değil. Ama hani bunun bir bilimsel varsayım olarak bir matematik modelleme olarak değil de sadece bir umut olarak böyle bir beklenti hemen herkeste, bütün dünyada var."

"BENZER SALGINLAR, TEHDİTLERLE KARŞI KARŞIYA KALABİLİRİZ"

İnsanoğlu bugüne kadar birçok pandemi ile yüzleşti. Acı kayıplar verilse de hepsi atlatılabildi. Kovid - 19 pandemisi de henüz bilemeyeceğimiz bir gelecekte geride bıraktığımız bir olay olacak. Peki, sonrasında dünya hala bildiğimiz şekilde olacak mı? Bu travmadan sonra aynı alışkanlıklar ve aynı davranış şekilleri ile devam edebilecek miyiz? Prof. Dr. Tefik Özlü'nün bu konudaki görüşleri şöyle:

"Aslında bu virüs bence şu anda yaşadığımız, kurguladığımız dünyada işlerin çok da yolunda gitmediği, her şeyin çok da iyi olmadığını gösteren bir bulgu, bir alarm bence. Bu tabii sadece yeni koronavirüs hastalığı ile de sınırlı kalmayabilir. Bundan sonra da benzer salgınlar, tehditlerle yine karşı karşıya kalabiliriz. Bence bu yaşadığımız deneyim, dünyadaki şu anda yaşamakta olduğumuz hayatın nerelerinde sorun, nerelerde zayıf noktadayız bunu bize yanlışları göstermesi açısından önemli. Çünkü bundan sonra bence hayat bundan önceki kadar kolay olmayacak. Bundan sonra birçok değişiklikler olması gerekecek hayatımızda. Herkes, ister istemez bütün ülkeler, bütün halklar, bütün insanlar öncelikle böyle bir biyolojik tehdidin kendileri için çok ciddi sonuçlara yol açabileceğini ve

bütün hayatlarını değiştirebileceğini gördüler. Onun için bundan sonra ben artık bu deneyimin kalıcı olacağını düşünüyorum. Çünkü insanlar yaşadıklarını unutabilirler ama duygularını unutmazlar. Şu anda yaşanan panik, kaygı, endişe, korku... Bunların unutulması mümkün değil. Bunlar kalıcı değişikliğe yol açacaktır diye düşünüyorum. Hijyen konusu sorgulanacaktır, kalabalıklar sorgulanacaktır. Artık maçlara giderken, mitinglere giderken, konserlere giderken, kapalı sinemalara, spor salonlarına giderken daha dikkatli olacağız veya isteksiz olacağız veya bu konular, bu organizasyonlarla ilgili alışkanlıklarımız değişecek. Toplu taşıma, böyle büyük metropoller 15 - 20 milyon insanın yaşadığı kentler, kalabalık, sıkı sosyal mesafenin korunamadığı bir yaşam sorgulanacak bundan sonra diye düşünüyorum. Tarım, her zaman için önemliydi ama daha da önemli hale gelecek. Tedarik sektörü, lojistik önem kazanacak. Dijital dünya daha da bence insanlar için önemli hale geliyor. İnsanlar daha bireysel, daha evine kapanık belki daha bencil olmaya başlayacaklar. Ülkeler kendi kendine yeterli olmak için ilaç sektörüne, tıbbi sağlık sektörüne, tarıma daha çok yatırım yapacaklar. Yani birçok şey, birçok algı değişecek diye düşünüyorum tabi. Ama bunlar tabi birer varsayım."

"KİMSE GÜVENDE DEĞİL"

Koronavirüs Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Tevfik Özlü'nün vatandaşlara ayrıca şu uyarı ve önerileri de oluyor:

"En önemli şey şu anda Türkiye'de, çok kritik bir dönemden geçiyoruz. Bu iki hafta çok önemli önümüzdeki ve hepimizin bu konuda durumu, tedbiri ciddiye almamız lazım. Lütfen hiç kimse 'Bana bir şey olmaz!' demesin. Çünkü benim pek çok meslektaşım, arkadaşım, çalışan şu anda yoğun bakımlarda yapay solunum cihazlarına bağlı yaşam kavgası veriyor. Daha 3 gün önce onlar benim gibi ayaktaydılar. Sizin gibiydiler. Yani bunun hiç şakası yok, çok kolay bulaşıyor ve bazen çok ağır seyrediyor. Onun için şu anda herkese büyük sorumluluk düşüyor. Dediğim gibi kapınız çalar ve kapınızı açarsınız açtığınız anda birisi bu virüsü hediye edebilir. Size bir şey olmasa, eşinize olabilir, eşinize olmasa babanıza olabilir, annenize olabilir, çocuğunuza olabilir. İtalya'da videoları seyrettim. 8 - 10 yaşlarındaki o çocukların nefes alamadıklarını, boğulduğunu gördüm. Bu beni çok rahatsız etti, çok üzdü yani. Gerçekten kimse güvende değil. Ben onun için sesimin duyulduğu herkese şunu söylemek istiyorum: 'Lütfen evde kalın, lütfen evde kalın!' Çıkmayın, öyle keyfi çıkmayın. Evinize de kimseyi almayın. Akrabanız da olsa, arkadaşınız da olsa, komşunuz da olsa almayın. Kapınızı lüzumlu değilse açmayın. Açarsanız da 1 - 2 metrelik mesafeyi koruyun. Bunlar çok önemli. Bunlarla ancak korunabilirsiniz. Evde kalırsanız güvendesiniz, hiçbir şey olmaz. Onun için 'Evde kal Türkiye!' diyorum ve tabi bütün illerimizdeki yöneticilere, Valilik, Kaymakamlık, Belediye Başkanlıklarına, kolluk kuvvetlerine de buradan seslenmek istiyorum: Ne olur, bu alınan kısıtlayıcı tedbirlerin denetimlerini yapınlar ve uymayanları ikaz etsinler. Yaptırımları uygulasinlar ve bu şekilde bu süreci en az hasarla ulusça atlatalım inşallah."